

OIKEUDENKÄYNTI HUUMAUSAINERIKOKSISSA

Elisa Savolainen - Aaron Fagerholm

Alma Insights • Helsinki 2026

Copyright © 2026 Alma Media Finland Oy ja tekijät
Yhteistyössä Juristiliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-5465-3
ISBN 978-952-14-5466-0 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Aste Helsinki Oy

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2026

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almainsights.fi

Esipuhe

Käsillä oleva teos on tarkoitettu käsikirjaksi huumausainerikosoikeudenkäynteihin.

Ensimmäisen kerran ajatus huumausainerikoksia koskevasta käsikirjasta syntyi vuonna 2018 Helsingin ja Rovaniemen hovioikeuksien huumausainerikoksia koskevan laatuhankeen yhteydessä. Laatuhankeessa käytiin läpi yli 750 huumausainerikoksia koskevaa tuomiota eri hovioikeuksista vuosilta 2017–2018. Laatuhanke valmistui syksyllä 2019, mutta tuolloin aika ei ollut vielä kypsä varsinaisen käsikirjan työstämiselle. Aineiston kerääminen tulevaa käsikirjaa varten kuitenkin jatkui. Tämä ei olisi mitenkään onnistunut ilman Helsingin käräjäoikeuden informaattikon *Eeva Airaksen* panosta, mistä olemme hänelle suuressa kiitollisuudenvelassa.

Loppuvuodesta 2024 ajankohta käsikirjan eteenpäin viemiselle oli vihdoin sopiva. Alusta lähtien keskeisenä tavoitteena oli kerätyn aineiston saattaminen sellaiseen muotoon, joka mahdollisimman hyvin palvelisi käytännön lainkäyttäjiä. Käsikirjan työstäminen aloitettiin vähän niin kuin laajan oikeudenkäynnin käsittely – iso kuva oli tiedossa ja mieli intoa täynnä, mutta ilman loppuun hiottua ymmärrystä siitä, kuinka laajaan työhön olimme ryhtyneet. Kirjoitustyön aikana alustava suunnitelma täsmentyikin useaan otteeseen ja rajautui erityisesti oikeudenkäyntivaiheen käytännön käsikirjaksi.

Erinomaisen pohjan juuri käytännön käsikirjalle on antanut edellä mainitun ratkaisuaineiston lisäksi työskentely Helsingin käräjäoikeudessa. Laajojen huumausainerikoskokonaisuuksien käsittely on keskittynyt valtakunnallisesti Helsingin käräjäoikeuteen. Tuomareilla ei lähtökohtaisesti ole vastaavaa mahdollisuutta erikoistua huumausainerikosten käsittelyyn kuin syyttäjillä ja avustajilla, mutta Helsingin käräjäoikeudessa kirjoittajille on avautunut mahdollisuus käsitellä

pääsääntöisesti huumausainerikosasioita ja niihin liittyviä pakkokeinoja. Lisäksi Elisa pääsi lyhyesti tutustumaan huumesyyttäjän arkeen vuonna 2024. Kirjoittajat ovat käsitelleet eri rooleissa käräjä- ja hovioikeudessa satoja huumausainerikosasioita ja useita kymmeniä laajoja tai laajahkoja kokonaisuuksia. Kokemusta on kertynyt aina pienistä käyttör rikoksista noin sata pääkäsitteilypäivää kestäneeseen kokonaisuuteen.

Edellä mainitusta huolimatta on selvää, että huumausainerikoksiin erikoistuneet tutkijat, syyttäjät ja avustajat ovat aihepiiriin liittyvissä käytännön kysymyksissä usein paljon syvemmällä kuin tuomarit. Kirjan kannalta arvokkaita ja innostavia ovat olleet ne lukuisat keskustelut, joita olemme eri sidosryhmien edustajien kanssa käyneet koulutus- ja yhteistyöhankkeissa tai muissa yhteyksissä vuosien varrella. Kiitos, että olette ennakkoluulottomasti lähteneet hankkeisiin mukaan ja olleet kiinnostuneita toiminnan kehittämisestä usein kohtuuttoman työtaakan ohella.

Kirjan painopiste huomioiden olemme pyytäneet laajasti eri tahojen edustajia ensimmäisen käsikirjoitusversion esilukijoiksi. Kiitos erityisesti erikoissyyttäjä *Anna-Riikka Ruuthille* sekä hovioikeudenneuvos, OTT *Heikki Kemppiselle*, hovioikeudenneuvos *Otto Ollikaiselle*, *Miikka Kärjelle* ja *Mari Köngäkselle* ja väitöskirjatutkija *Mari Vihlalle* käsikirjoituksen esilukemisesta sekä hyvistä ja oivaltavista huomioista kirjan rakenteen, rajausten ja yksityiskohtienkin osalta. Kiitos OTT, emeritusprofessori *Dan Frändelle* yleisiä oppeja ja OTT, hovioikeudenneuvos *Jaakko Rautiolla* valmistelua ja näytön arviointia koskevista huomioista ja kommentteista. Iso kiitos KRP:n rikoskemisteille *Janne Rintatalolle* ja *Elisa Kohtamäelle* keskusteluista ja huomioista huumausaineiden ominaisuuksien, valmistamisen ja viljelyn osalta. Kiitos myös KRP:n rikoskomisario *Hans Fagerströmille* ja erikoistutkija *Jari Leskiselä* järjestäytyntä rikollisuutta koskevista ajantasaisista tiedoista sekä kyseisten osuuksien ja näytön arviointia koskevan osuuden lukemisesta. Lisäksi kiitos asianajaja *Tuomas Turuselle* valmistelua ja näytön arviointia koskevista keskusteluista ja huomioista. Palautteenne johdosta lopputulos on huomattavasti parempi ja toivoaksemme käytettävämpi. Luonnollisesti vastaamme kuitenkin itse kaikista valinnoista ja kannanotoista.

Esilukijoiden lisäksi on lukuisia muitakin henkilöitä, joiden kanssa olemme voineet matkan varrella vaihtaa ajatuksia ja käydä kiinnostavia keskusteluja kirjan teemoista. Kaikkia teitä ei valitettavasti ole mahdollista nimetä tässä yhteydessä. Haluamme kuitenkin erityisesti kiittää erikoissyöttäjä *Sirpa Väättäistä*, käräjätuomari *Eero Nikkarista*, *Johanna Nevalaista*, *Johanna Helmistä* ja *Laura Törnqvistiä*. Lisäksi haluamme kiittää kaikkia niitä Helsingin hovioikeuden ja käräjäoikeuden kollegoita, jotka ovat meitä tämän hankkeen aikana kannustaneet.

Kirjan lähteenä on käytetty suurta määrää oikeustapauksia. Haluamme kiittää *Eeva Airaksen* lisäksi myös Helsingin hovioikeuspiirin informaattikkoa *Janne Wacklinia*, sekä kaikkia niitä muiden tuomioistuimien kirjaamoja ja informaatiopalveluita, joita olemme lukuisilla pyynnöillämme vaivanneet.

Kirjaa varten on myönnetty apuraha Suomen tietokirjailijat ry:stä, mistä olemme kiitollisia. Olemme päässeet nauttimaan Alman ammattitaitoisesta kustantamisesta. Haluamme kiittää julkaisupäällikkö *Heidi Antinkaria* sekä kustannustoimittaja *Aino Rauniota*, joka on tarkasti, ammattitaitoisesti ja kärsivällisesti auttanut käsikirjoituksen parissa.

Kirja on ollut meidän yhteinen projektimme. Vaikka kirjoitustyö aluksi jaettiin tiettyihin päävastuualueisiin, useiden kommenttikierrosten jälkeen kirja on kokonaisuudessaan molempien kirjoittama ja hyväksymä. Kirjoittajina meillä on eri vahvuuksia, jotka projektin aikana täydensivät toisiaan. Ilman hyvin sujunutta yhteistyötä ja toistemme näkemysten haastamista ja hiomista lopputulos ei olisi ollut näin hyvä. Kirjan kirjoittamisen antoisinta aikaa olivat juuri kirjoitusprojektin aikaiset keskustelut toisen yhtä kiinnostuneen tekijän kanssa.

Toivottavasti lukijat saavat käsikirjasta apua käytännön haasteisiinsa. Erityisesti toivomme, että muutkin laajojen huumausainerikoskokonaisuuksien parissa työskentelevät innostuvat osallistumaan keskusteluun ja oikeudenkäyntien kehittämiseen.

Salmisaaressa 31.3.2026

Elisa Savolainen Aaron Fagerholm

Sisällys

ESIPUHE	V
LYHENTEET	XIX
1 JOHDANTO	1
2 HUUMAUSAINHEET	5
2.1 Aineen määrittely huumausaineeksi	5
2.2 Huumausaineen tavanomainen käyttöannos ja pitoisuus	7
2.3 Yleisimmät huumausaineet	13
2.3.1 Kannabis	13
2.3.2 Bentsodiatsepiinit	20
2.3.3 Hallusinogeenit	23
2.3.3.1 Yleistä	23
2.3.3.2 LSD	24
2.3.3.3 Psilosybe-sienet	26
2.3.4 Stimulantit	28
2.3.4.1 Yleistä	28
2.3.4.2 Amfetamiini	29
2.3.4.3 Metamfetamiini ja kristalli	32
2.3.4.4 Synteettiset katinonit (Alfa-PVP)	33
2.3.5 MDMA (ekstaasi)	36
2.3.6 Kokaiini	41
2.3.7 Opioidit	46
2.3.7.1 Yleistä	46
2.3.7.2 Buprenorfiini (Subutex-tabletit)	47
2.3.7.3 Oksikodoni	50

2.3.7.4	Heroini	53
2.3.7.5	Fentanyyli.....	56
3	HUUMAUSAINERIKOSTEN TUNNUSMERKISTÖT	61
3.1	Huumausainerikos (RL 50:1)	61
3.1.1	Yleistä.....	61
3.1.2	Huumausaineen valmistaminen	64
3.1.3	Huumausaineen viljely	70
3.1.4	Huumausaineen maahantuonti ja maastavienti	88
3.1.5	Huumausaineen kuljettaminen ja kuljetuttaminen	96
3.1.6	Huumausaineen levittäminen	98
3.1.7	Huumausaineen hallussapito	106
3.1.8	Huumausaineen hankkimisen yritys	115
3.2	Törkeä huumausainerikos (RL 50:2).....	123
3.2.1	Erittäin vaarallinen huumausaine tai suuri määrä huumausainetta	123
3.2.1.1	Erittäin vaarallinen huumausaine ..	123
3.2.1.2	Suuri määrä huumausainetta	130
3.2.2	Huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelu	136
3.2.3	Vakavan hengen tai terveyden vaaran aiheuttaminen usealle ihmiselle.....	140
3.2.4	Rikoksen tekeminen osana huumausaine- rikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa	142
3.2.4.1	Yleistä	142
3.2.4.2	Järjestäytynyt rikollisuus Suomessa	143
3.2.4.3	Määritelmäsäännöksen edellytykset	147
3.2.4.4	Törkeää huumausainerikosta koskevan kvalifointiperusteen erityisedellytys	167

3.2.4.5	Rikoksen tekeminen osana rikollisryhmää	171
3.2.5	Huumausaineen levittäminen alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla	180
3.2.6	Kokonaistörkeysarviointi	184
3.3	Huumausaineen käyttörikos (RL 50:2 a)	192
3.3.1	Tekotavat	192
3.3.2	Oma käyttö	195
3.3.3	Vähäinen määrä	198
3.4	Huumausainerikoksen valmistelu (RL 50:3)	202
3.5	Huumausainerikoksen edistäminen (RL 50:4)	208
3.6	Törkeä huumausainerikoksen edistäminen (RL 50:4 a)	214
4	YLEISIÄ OPPEJA KOSKEVIA KYSYMYKSIÄ	217
4.1	Tahallisuus huumausainerikoksessa	217
4.1.1	Yleistä	217
4.1.2	Eräitä huumausainerikosten tahallisuusarvioinnin tyyppitilanteita	222
4.1.2.1	Epäitsenäinen tekijä	222
4.1.2.2	Itsenäinen tekijä	230
4.1.3	Eräitä törkeän huumausainerikoksen tahallisuuskysymyksiä	233
4.2	Osallisuus huumausainerikokseen	239
4.2.1	Yleistä	239
4.2.2	Aktiiviset toimet ja passiivinen salliminen	247
4.2.3	Täytöntöönpanotoimen suorittaminen tekijäkumppanuutena tai avunantona	255
4.2.4	Tekijäkumppanuus kokonaisharkinnan perusteella ilman täytöntöönpanotoimen suorittamista	263
4.2.5	Yhteisymmärrys ja avunantajan tahallisuus	269
4.2.6	Vähäiset toimet ja avunannon yritys	274
4.2.7	Osallisuuteen liittyviä syytesidonnaisuutta koskevia kysymyksiä	277

4.3	Huumausainerikoksen yksiköinti	282
4.3.1	Yleistä.....	282
4.3.2	Huumausainerikoksen yksiköinti.....	284
4.3.2.1	Huumausaine-erä	284
4.3.2.2	Lähtökohta: yksi huumausaine-erä, yksi rikos.....	285
4.3.2.3	Useampi huumausaine-erä, yksi vai useampi rikos?.....	287
4.3.3	Huumausaineen käyttörikoksen yksiköinti	297
4.3.4	Lainkonkurrensia koskevia kysymyksiä.....	299
5	HUUMAUSAINERIKOSTEN OIKEUDENKÄYNTI	307
5.1	Valmistelusta huumausainerikoksissa	307
5.1.1	Yleistä.....	307
5.1.2	Kirjallinen valmistelu.....	311
5.1.2.1	Valmistelutoimet ennen asian vireilletuloa käräjäoikeudessa	311
5.1.2.2	Syyttäjän roolista valmistelussa.....	312
5.1.2.3	Yksilöity ennakkovastauspyyntö	317
5.1.2.4	Puolustuksen roolista valmistelussa	320
5.1.2.5	Yhteenvedo	323
5.1.2.6	Prosessisuunnitelma	330
5.1.3	Suullinen valmistelu	334
5.2	Pakkokeinot oikeudenkäynnissä.....	339
5.2.1	Pakkokeinot rikosasian tullessa vireille	339
5.2.2	Pakkokeinoasioiden uudelleen käsittely	342
5.2.3	Vangitsemisen ja lievempien pakkokeinojen edellytysten arviointi	347
5.2.3.1	Yleistä.....	347
5.2.3.2	Vaikeuttamis- eli sotkemisvaara.....	350
5.2.3.3	Karttamis- eli paonvaara.....	356
5.2.3.4	Jatkamisvaara.....	365
5.2.3.5	Alaikäiset	370

5.2.3.6	Pakkokeinon käyttöä rajoittavat periaatteet	372
5.2.3.7	Yhteydenpidon rajoittaminen.....	376
5.2.4	Pakkokeinot tuomioharkinnan aikana ja tuomion antaminen.....	386
5.3	Käsittelyratkaisuja koskevia kysymyksiä	392
5.3.1	Aluksi.....	392
5.3.2	Kirjallisen kertomuksen käyttökielto.....	393
5.3.3	Todisteen hyödyntämiskielto	401
5.3.3.1	Yleistä.....	401
5.3.3.2	Todisteen hankinnan lainvastaisuus.....	403
5.3.3.3	Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaarantuminen.....	410
5.3.3.4	Hyödyntämiskieltoasian ratkaisu ...	427
5.3.4	Ylimääräisen tiedon käyttäminen.....	429
5.3.5	Syytteen muuttaminen ja tarkistaminen	434
5.4	Näytön arvioinnista ja riittävydestä huumausainerikoksissa	444
5.4.1	Yleistä.....	444
5.4.2	Kirjalliset todisteet ja reaalityodisteet.....	451
5.4.2.1	Takavarikot	451
5.4.2.2	DNA- ja sormenjälkitutkimukset....	452
5.4.2.3	Tarkkailuhavainnot	458
5.4.2.4	Yhteydenpito, viestintä ja kommunikaatio	459
5.4.2.5	Matkustus-, majoitus- ja paikannustiedot.....	468
5.4.2.6	Lähetystiedot	469
5.4.2.7	Muistiinpanot, kirjanpito ja velkalistat	471
5.4.2.8	Rahaliikenne, käteisvarat ja virtuaalivaluutat	474
5.4.3	Henkilötodistelu.....	476
5.4.3.1	Yleisesti henkilötodistelun arvioinnista huumausainerikoksissa.....	476

5.4.3.2	Vastaajan tunnustuksen arvioinnista	483
5.4.3.3	Peruutetun tunnustuksen arvioinnista.....	486
5.4.3.4	Kanssavastaajan kertomuksen arvioinnista.....	491
5.4.3.5	Vastaajan kertoman vaihtoehtoisen tapahtumainkuvauksen arvioinnista.....	495
5.4.4	Tunnistamisesta	498
5.4.5	Aiemmat tuomiot tai useat samankaltaiset teot	499
5.4.6	Näytön riittävyys eli tuomitsemiskynnyksen ylittyminen.....	505
6	RANGAISTUKSEN MÄÄRÄÄMINEN	
	HUUMAUSAINERIKOKSISSA	511
6.1	Huumausaineen laatu ja määrä	511
6.1.1	Yleistä.....	511
6.1.2	Vaarallisuus	512
6.1.3	Useat tavanomaiset käyttötavat	514
6.1.4	Pitoisuus.....	516
6.1.5	Yleisimpien huumausaineiden lähtökohtaiset rangaistustasot	518
6.1.5.1	Yleistä.....	518
6.1.5.2	Kannabis, hasis, marihuana	520
6.1.5.3	Bentsodiatsepiinit	523
6.1.5.4	Khat	524
6.1.5.5	Psilosybe-sienet, LSD.....	525
6.1.5.6	Amfetamiini	526
6.1.5.7	MDMA (ekstaasi)	532
6.1.5.8	Kokaiini.....	533
6.1.5.9	Subutex 8 mg -tabletit.....	535
6.1.5.10	Heroiini, fentanyyli ja oksikodoni...	537
6.1.6	Usea huumausaine.....	539

6.1.7	Tekoaika.....	539
6.1.8	Huumausaineen laatua ja määrää ei voida pitää lähtökohtana.....	540
6.2	Muut moitittavuusarvioinnissa huomioitavat seikat	541
6.2.1	Yleistä.....	541
6.2.2	Suunnitelmallisuus	543
6.2.3	Organisoitumisen aste	546
6.2.4	Osuus rikoksen toteuttamisessa	548
6.2.5	Levitystoiminnan laatu ja laajuus.....	550
6.2.6	Toiminnan kesto ja toistuvuus.....	552
6.2.7	Teon vaikuttimet	553
6.2.8	Tahallisuuden aste	554
6.2.9	Vaikutus mittaamiseen.....	555
6.3	Koventamisperusteet.....	556
6.3.1	Yleistä.....	556
6.3.2	Rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus	556
6.3.3	Rikoksen tekeminen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa	559
6.3.4	Tekijän aikaisempi rikollisuus	564
6.3.5	Rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa.....	566
6.4	Lieventämisperusteet	571
6.4.1	Yleistä.....	571
6.4.2	Tekijän pyrkimys edistää rikoksensa selvittämistä.....	573
6.4.3	Tekijän pyrkimys estää tai poistaa rikoksensa vaikutuksia	582
6.4.4	Suhde syyteneuvottelumenettelyyn	583
6.4.5	Vaikutus rangaistuksen mittaamiseen.....	587
6.5	Lievennetty rangaistusasteikko	593
6.5.1	Rikoksen selvittämisen edistäminen tai vaikutusten poistaminen.....	593
6.5.2	Muita osallisia vähäisempi osallisuus	595

6.6	Huumausainerikosten mittaamisen tyyppitilanteet	597
6.6.1	Mittaaminen yksittäisestä teosta	597
6.6.1.1	Yleistä	597
6.6.1.2	Epäitsenäinen ja vähämerkityksellinen tekijä	598
6.6.1.3	Tavanomainen tekijä	600
6.6.1.4	Päätökijä	603
6.6.2	Rangaistuksen mittaaminen useista teoista	605
6.6.3	Rangaistuksen mittaaminen laajoissa huumausainerikokokonaisuuksissa	609
6.6.4	Rangaistuksen mittaaminen avunantajalle	618
6.7	Lajinvalinta	625
6.7.1	Yleistä	625
6.7.2	Lajinvalinnasta huumausainerikoksissa	627
6.8	Rangaistukseen tuomitsematta jättäminen	632
6.8.1	Rikoslain 6 luvun 12 §:n nojalla	632
6.8.1.1	Vähäisyys	632
6.8.1.2	Nuoruus	633
6.8.1.3	Kohtuus- ja tarkoituksenmukaisuussyyt	635
6.8.2	Rikoslain 50 luvun 7 §:n nojalla	636
6.8.3	Rangaistukseen tuomitsematta jättäminen alioikeuskäytännössä	639
7	MENETTÄMISSEURAAMUKSET HUUMAUSAINERIKOKSISSA	643
7.1	Rikoshödyn menettäminen	643
7.1.1	Rikoksella saatu hyöty	643
7.1.2	Rikoshödyn määrittäminen yksittäisen vastaajan osalta	650
7.1.3	Rikoshödyn kohdentaminen organisaatiossa	654
7.1.4	Rikoshödyn määrittäminen avunantajan osalta	659
7.1.5	Rikoshödyn kohtuullistaminen	661

7.2	Laajennettu hyödyn menettäminen	663
7.2.1	Laajennetun hyödyn tuomitsemisen edellytykset.....	663
7.2.2	Laajennettua hyötyä koskevan vaatimuksen käsittely	667
7.2.2.1	Syyttäjän väittämistaakka.....	667
7.2.2.2	Vastajaajan todistustaakka	670
7.2.2.3	Harkinnanvaraisuus	675
7.3	Rikoksentekeväliseen tai sen arvon menettäminen	679
7.3.1	Rikoksentekeväliseen menettäminen.....	679
7.3.2	Rikoksentekeväliseen arvon menettäminen	687
7.3.3	Menettämisseuraamuksen kohtuullistaminen	690
	KESKEISET LÄHTEET	695
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	707
	ASIASANAT	717